

Möten i en trappuppgång

Pling! Dörrklockorna ringer ofta i det gula huset på Elsa Beskows gata 15. Någon har lagat middag och vill bjuda. Någon vill låna en 500-lapp av en granne. Och någon får hjälp att fylla i en ansökan om bostadsbidrag.

Gemenskapen i huset är stark. En trygghet, säger många av de boende. En påfrestning, påpekar några.

Elsa Beskows gata 15 är en av sju kuber i ockrafärgad betong i Fruängen söder om Stockholm. I husets 22 lägenheter bor ett 70-tal hyresgäster med ursprung i tio—tolv olika länder.

Huset är byggt 1985 som kollektivhus. Det innebär att det finns en gemensam lokal i bottenplanet och att det finns en förening vars styrelse ansvarar för de boendes gemensamma angelägenheter. Det innebär också att de boende står närmare varandra än hyresgäster ofta brukar.

I en tvåa två trappor upp har Mira Hodzic just kommit hem från jobbet som förskolelärare. Hon och hennes son har bott här sedan 1994. De hade kommit till Sverige något år tidigare och gjort två korta nedslag i Malmköping och Fagersta innan de flyttade till hit. Mira trivdes omedelbart.

Gemenskapen i huset fick henne att känna det som om Stockholm hyste en avspänd mångkultur, lik den hon levte med i Sarajevo tills kriget kom.

Idag har Mira många vänner i huset. De umgås ofta hemma hos varandra. Två dagar tidigare har de suttit här, berättar Mira och slår ut i en gest över vardagsrummet där hennes färgstarka målningar hänger ovanför bäddsoffan och sonens parkerade cykel.

Här satt Mira med Eiman från Jordanien och en svensk familj, inklusive barnens danska morfar, till halv tolv på natten. Mira tog fram tårta, kex och juice, Eiman bryggde te och tog med. De pratade semesterplaner; Italien, Kroatien.

Grannarna ger Mira trygghet.

– En gång var jag sjuk; jag låg här och kunde inte göra någonting. Då kom Gabi och Eiman hit och ringde på och gick rakt in och lagade mat åt mig. Utan att ens fråga mig "behöver du hjälp?". Precis som hos oss!

När Mira ska skriva ett brev på svenska går hon till någon av grannarna med svensk bakgrund och får hjälp med språket. Och när en grannfamilj fick sin telefon avstängd fick de självklart komma in till henne och ringa. Granngemenskap som socialt skydds nät alltså.

Kommer man inte varandra för nära? Finns det inte en risk att hela privatlivet blir offentligt? Det tycker inte Mira.

– Var och en har sitt privatliv. Fast jag och Annika träffas ofta så vet jag inte så mycket om hennes familj; bara att de är vegetarianer och att de har två barn, säger Mira.

Men ibland är det inte helt lätt att veta var gränserna går för det privata och det gemensamma; när man ska lägga sig i och när man ska låta vara. Mira berättar hur hennes son och några grannpojkar en gång råkade ha sönder torktummlaren i tvättstugan. När sonen bekände tog hon sig ett snack med killarna. Men sedan kom mamman till en av dem och var arg över att Mira hade lagt sig i.

Mira ser incidenten inte som en konflikt mellan individer utan mellan kulturer.

– Hos oss skulle man ha varit mycket tacksam om man fick veta vad ens barn hade gjort.

Hon har dragit slutsatsen att här är det andra – svenska – regler som gäller. Och hon har backat.

– Jag lärde mig att inte göra så igen; inte lägga mig i vad andras barn gör på det viset.

Hillevi Vestman Stenqvist tittar in hos Mira. Hon och hennes man och son tillhör de som har bott längst i huset; sedan 1992. Gemenskapen är en trygghet för barnen, betonar hon.

– Vår son har alltid någon att vända sig till. Om han till exempel är ensam hemma från skolan för att han är sjuk, då kan han alltid gå in till Uffe och Marianne om han vill ha sällskap och sitta där en stund. Uffe är ju mycket hemma på dagarna eftersom han jobbar på kvällarna.

Sonen spelar mycket innebandy med sina kompisar i lokalen.

– Det är jätteskönt att veta att han är i huset. Och nu när han är i tonåren och kanske provar alkohol är det skönt att veta att det alltid kommer fram, det är alltid någon som märker det.

De familjer som har småbarn har en nära relation. Lalesh ringer på hos Cornelia, Elias leker med Rezdar. Och föräldrarna har blivit vänner, i något fall till den grad att de semestrar tillsammans.

Många lånar saker av varandra – tvättmedel, citroner, lök, ett ägg, en burk krossade tomater, en kopp yoghurt. Om man har en privat relation till den man lånar av behöver man inte betala tillbaka; det jämnar ut sig i längden. Är det någon man inte känner lika väl är man oftast noga med att komma tillbaka med samma vara när man har varit och handlat.

Mycket av gemenskapen kretsar också kring mat, från älgstek och glögg till Eiman al-Nassers konster vid den gemensamma utegrillen.

Eiman sitter innanför den öppna balkongdörren; eftermiddagssolen flödar in och dränker bilden på teven som visar den arabiska kanalen MBC. Nedanför på

gräsmattan sitter en kvinna i rullstol och får håret klippt. Hon kommer från servicehuset intill, där Eiman jobbar som vårdbiträde.

Grannarna i huset känner Eiman starkt för. Hon blir bjuden på middagar och bjuder igen, hon får hjälp att begripa brev från försäkringskassan och hon passar några grannbarn då och då. Dessutom har hon och tre andra arabiska grannfamiljer satt sina nycklar till tvättstugans tvättkolvar på samma nyckelring, så att var och en kan boka åtta tvättmaskiner vid varje session i tvättstugan.

Eiman tar hissen ner till lokalen för att hämta upp en granne som hon brukar promenera med varje kväll. Han sitter i rökrummet framför en tennismatch på TV tillsammans med Eimans bror Aima och en annan granne, Karwan Bakri.

På golvet bubblar Karwans vattenpipa; den milda röken doftar äpple och honung. I fönstret ligger Stig Dagermans Ormen och Jean M Auels Hästarnas dal; på soffbordet det hinduiska diktverket Bhagavad-Gita.

Lokalen är 180 kvadratmeter stor. Där finns, förutom rökrummet, kök, sällskapsrum, bastu, träningsrum med redskap, innebandyrum med pingisbord och terrass med gemensam grill. Dessutom finns ett rum där de äldsta av Dayans sju barn kan få vara i fred för att plugga.

Gemensamma middagar anordnas i lokalen några gånger om året. Däremellan används lokalen till barnkalas och andra privata fester. Till vardags domineras den av innebandy, bastu och en ganska väl sammanhållen grupp där de flesta talar arabiska. Men Karwan Bakri betonar att vem som helst är välkommen och att många, framför allt en del av dem som har svensk bakgrund, också brukar titta in för en pratstund.

För lokalen betalar alla hyresgäster en summa som baseras på hur stor lägenhet man har. För en fyrrumslägenhet är påslaget på hyran runt 500 kronor i månaden.

Hyresvärden Stockholmshem har föreslagit att ena halvan av lokalen ska byggas om till en vanlig fyra som ska kunna hyras ut. De som använder lokalen ofta, eller har barn som spelar innebandy där, gillar inte förslaget. Men andra, som nästan aldrig besöker lokalen, tycker att det låter bra.

Det skulle ge sänkt hyra, påpekar Mary Kasule. Hon jobbar som hotellreceptionist och bor på nedre botten med sin 21-åriga son och sin elvaåriga dotter.

Mary är missnöjd med hur lokalen används.

– Jag känner mig faktiskt inte välkommen i lokalen när araberna är där. De pratar arabiska och man sitter där mitt ibland dem och vet inte vad de säger. De har nog inget emot svarta men de tycker mest om varandra.

Men Mary känner stort förtroende för andra av sina grannar. Hon berättar hur Hillevi kom och tog med henne på utflykter när hon var nyinflyttad i huset och förhållandevis ny i Sverige, och hon berättar hur Uffe och Marianne har tagit med henne till jazzklubben Fasching.

– Om man hade problem, som jag hade med min ex-man, då kunde man hitta någon att prata med. Jag satt och lättade mitt hjärta för Marianne till klockan två på natten, berättar hon.

Ute skymmer sommarkvällen. Uppför trappan kilar fyraåriga Cornelia, klädd i badrock och trosor, till sin kompis Thomas. Han har blivit opererad samma dag och Cornelia och hennes mamma Monica Christensen vill kolla hur han mår.

Thomas mamma måste plugga så han och hans pappa Aidan Isherwood följer med Cornelia och Monica ner till deras lägenhet. Cornelias pappa Patrik Nornberg brygger te.

Monica, som jobbar inom Stockholms stads kulturförvaltning, har koll på vilka alla de boende i huset är. Hon tar gärna på sig rollen att visa nya hyresgäster runt och berätta hur saker och ting fungerar och hon trivs med gemenskapen. Hon är inte främmande för att sitta i lokalen och dricka te och prata om den politiska situationen i Mellanöstern. Och hon har lånat ut pengar till när en granne har behövt en femhundra över helgen.

För Patrik har huset till och med fungerat som arbetsförmedling en gång.

– Jag var arbetslös och en granne kom och frågade om jag behövde jobb. Sen var jag sekreterare åt en psykolog i ett år. Jättebra extrajobb, säger Patrik som nu arbetar som hotellreceptionist.

Men allt är inte rosenrött. Det tog ett tag för Monica och Patrik att inse att på Elsa Beskows gata städar man tvättstugan innan man tvättar, inte efter. Ibland är samvaron i lokalen störande för dem, eftersom de bor ovanpå.

Patrik och Monica tycker sig också se kulturskillnader, till exempel när det gäller mäns och kvinnors roller.

– Vi bryr oss inte så mycket om det där, vi pratar med vem som helst. Det är säkert så att vi gör fel ibland men det förstår vi inte ens, säger Monica.

Samtidigt försöker de jämka lite. Om de har ett ärende till Annika och Aidan, med svensk respektive brittisk bakgrund, kan vem som helst av dem gå, men om de har ett ärende till en familj med invandrarbakgrund och vet att mannen inte är hemma så är det ibland Monica som får gå. Det känns enklast så, tycker de.

Visst irriterar man sig på varandra, visst blir man förbannad, men man lever ändå tillsammans. Lite som i en familj.

– Som när vi har magsjuka hela familjen, då gick grannen och tvättade våra sängkläder. En sådan tycker man om, säger Patrik.

Monica kan också se en obalans i gästfriheten.

– Om jag ringer på hos Eiman så säger hon ofta: "kom in". Det gör inte jag, jag tänker "oj, jag har så stökigt". När de grillar har de alltid mat över så att det räcker till dem som kommer förbi. Så tänker inte jag, det kan jag komma på när jag väl står där vid grillen – att nu har vi bara till oss.

Monica har hjälpt många grannar med brev och blanketter. Hon har inget emot att få insyn i sina grannars privatliv. Dessutom, säger hon, är gränsen mellan privat och offentligt flytande i andra hyreshus också.

– En dag när jag bodde i Västertorp mötte jag en tant som jag aldrig hade sett förr. "Vad duktig din man är som hjälper till hemma", sade hon. Hon visste allt om mig, kändes det som. Hon hade stått bakom gardinen och sett honom piska mattor.

Det är sent. Aidan tar med sig Thomas hem. De måste ordna lite i sin lägenhet för nästa dag kommer en familj från grannhuset med sitt pick och pack till deras fyra. De är peruaner som ska flytta hem till Peru. Deras hyreskontakt löpte ut vid månadsskiftet och flyget till Lima går först om några dagar. Självklart finns det plats för dem på Elsa Beskows gata.